

නඩු තීරණ නීතිය

හැඳින්වීම

ව්‍යවස්ථාවක, අදාළ සියළුම තොරතුරු සහ අර්ථ දැක්වීම් ඇතුළත් කිරීම ප්‍රායෝගික නොවේ. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස යම් ව්‍යවස්ථාවක ප්‍රමාණවත් පැහැදිලි කිරීමක් සහ අර්ථ දැක්වීමක් ලබා දී නොමැති අවස්ථාවක එය භාවිතා කරන්නන්ට හා පාලකයන්ට එහි ක්ෂේත්‍රයන් සම්බන්ධයෙන් කලින් ලබා දුන් නඩු තීරණ පරිශීලනය කිරීමට අවශ්‍ය වනු ඇත. එබැවින් නඩු තීරණ නීතිය ඕනෑම නීතියක අදාළත්වය පිළිබඳව වැදගත් මූලාශ්‍රයක් වනු ඇත.

සඳර්ලන්ඩ්ස් එදි ආදායම් බදු කොමසාරිස්

මෙය සේවා නියුක්ති ආදායම හඳුනා ගැනීමට අදාළ වන්නා වූ නඩුවකි.

මෙම නඩුවට අදාළ පසුබිම පහත පරිදි වේ.

මෙම නඩුවේදී අභියාචනා සඳර්ලන්ඩ් මහත්මිය, මියගිය සඳර්ලන්ඩ් මහතාගේ භාර්යාව වශයෙන්, ඇයගේ ස්වාමිපුරුෂයාගේ මරණයෙන් පසුව එංගලන්තයට සංක්‍රමණය වීමේදී සඳර්ලන්ඩ් මහතාගේ සේවා යෝජකයාගෙන් රු. 15,750/- ක මුදලක් ලැබීය. සේව්‍යයා විසින් ලියන ලිපියක දැක්වුණේ "ඇයගේ ස්වාමි පුරුෂයාගේ හිඟ පඩි ගෙවීම් වෙනුවෙන් සඳර්ලන්ඩ් මහත්මිය හට තවත් රු. 15,750/- මුදලක් ගෙවනු ලැබේ" යනුවෙන්.

ඉහත කී මුදල මියගිය තැනැත්තාගේ රැකියා ආදායමෙන් ලැබූ ලාභවලින් කොටසක් ලෙසත් අභියාචනා මිය ගිය තැනැත්තාගේ පොල්මංකාරිය වශයෙන් ආදායම් බදු සඳහා තක්සේරු කෙරුණු අතර ඇය තර්ක කර සිටියේ එය රැකියා ආදායම් නොවන බවටයි.

අධිකරණය තීරණය කරන ලද්දේ,

- (i) විවිධ අවස්ථාවන් වලදී ආයතනයේ නිලධාරීන් "හිඟ නිවාඩු පඩි" සහ "එකතු වූ පඩි හා සඳර්ලන්ඩ් මහතාගේ මරණය හේතුවෙන් සංක්‍රමණය වීමේදී වැය වූ මුදල්" යනුවෙන් ගෙවීමේ ස්වභාවය විස්තර කිරීමට යොදාගත් පදමාලාවන් ගෙවීමේ ස්වභාවයට කිසිදු සම්බන්ධතාවයක් නොවීය.

- (ii) ප්‍රශ්නගත ගෙවීම් අභියාචක වෙත පුද්ගලිකව ත්‍යාගයක් ලෙස දෙනු ලැබූ මුදල් ප්‍රමාණය වූ බවත් මියගිය තැනැත්තා ඊට හිමිකම් නොලැබූ බවත් ඒ අනුව එය ඇප පොල්ම:කරුවෙකුගේ තත්ත්වයෙන් ලද ගෙවීමක් නොවේ.
- (iii) එය ආදායම් බදු ආඥා පනතේ 6(1) (අ) සහ (2) (1) වගන්ති යටතට වැටෙන මියගිය තැනැත්තාගේ රැකියාවෙන් ලද ලාභ යන්නට නොවැටෙන බවයි.

ඒ අනුව ත්‍යාගය ලබා දීමේ අරමුණ, මියගිය ස්වාමි පුරුෂයා ජීවතුන් අතර සිටියා නම් හිමිකම් කියන, නමුත් ඔහුගේ මරණය සිදුවීම නිසා ඔහු හිමිකම් නොකියන මුදල් ප්‍රමාණයක් නියෝජනය කළ බවට වූ තත්ත්වයන් මත නඩු තීරණය පදනම් විය. මියගිය තැනැත්තා හට හිඟ පඩි ගෙවන බවට ප්‍රකාශිත කොන්ත්‍රාත්තුමය බැඳියාවක් තිබූ බවට සාක්ෂි නොතිබීම ද අධිකරණය සැලකිල්ලට ගන්නා ලදී.

ක්‍රීඩි එදි, ආදායම් බදු කොමසාරිස්

මෙය ද සේවා නියුක්ති ආදායම හඳුනා ගැනීමට අදාළ නඩු තීරණයකි.

මෙම නඩුවේදී අභියාචනා හට වතු අධිකාරීවරයෙකු වශයෙන් වෛද්‍ය ප්‍රතිකාර ලබා ගැනීමට සිදු වූ අතර ඔහුගේ සුවිශේෂී සේවය අගය කරනු පිණිස සේවාවේදී සේවකයා (සමාගම) ප්‍රසාද දීමනා යනුවෙන් හඳුන්වනු ලැබූ විශේෂ ගෙවීමක් කරනු ලැබීය. ආදායම් බදු කොමසාරිස් මෙම මුදල අභියාචකගේ ආදායමේ කොටසක් ලෙස තක්සේරු කරන ලද අභියාචක තර්ක කර සිටියේ එය පුද්ගලිකව ලැබූ ත්‍යාගයක් බවත් බද්දට යටත් සේවා නියුක්ති ආදායමක් නොවන බවත්ය.

අධිකරණය තීරණය කරන ලද්දේ

- (i) එම ගෙවීම පෞද්ගලිකව ලැබූ ත්‍යාගයක් බවත් බදු නීතිය යටතේ රැකියාවෙන් ලැබූ ලාභයක් වශයෙන් සැලකිය නොහැකි බවට.
- (ii) ගෙවීම් කරන පාර්ශවය හිතාමතාම හෝ වැරදීමෙන් වචනය තෝරා ගැනීම නිසා අභියාචකට දඩුවම් නොකල යුතු බව.
- (iii) ගෙවීම් කිරීමේ අරමුණ වූයේ ප්‍රතිෂ්ඨාවක් ලෙස නොව අභියාචක සමාගමට සපයන ලද දීර්ඝ කාලීන සේවය නිසා බව.

සේවකයාගේ සේවා නියුක්තියට සම්බන්ධ වූ හෝ සේවා නියුක්තියේ ප්‍රතිඵලයක් වූ යන හුරු කරුණු එකී ගෙවීම්, බදු වලට විෂය වන බවට සැලකිය නොහැකි බවයි. සේවකයා, ආයතනයට සපයන ලද සේවාව සහ වෛද්‍ය ප්‍රතිකාර වලට ලකමම සලකා සේවකයා ලද විශේෂ ප්‍රසාද දීමනාව, සේවා නියුක්තියෙන් ලද ලාභයක් නොව බවට තීරණය කරන ලදී.

අධිකරණය තීරණය කරන ලද්දේ

- (i) එම ගෙවීම් පෞද්ගලිකව ලැබූ ත්‍යාගයක් බවත් බදු නීතිය යටතේ රැකියාවෙන් ලැබූ ලාභයක් වශයෙන් සැලකිය නොහැකි බවට,
- (ii) ගෙවීම් කරන පාර්ශවය හිතාමතාම හෝ වැරදීමෙන් වචනය තෝරා ගැනීම නිසා අභියාචකට දඬුවම් නොකල යුතු බව.
- (iii) ගෙවීම් කිරීමේ අරමුණු වූයේ ප්‍රතිශ්ඨාවක් ලෙස නොව අභියාචනා සමාගමට සපයන ලද දීර්ඝ කාලීන සේවය නිසා බව.

සේවකයාගේ සේවා නියුක්තියට සම්බන්ධ වූ හෝ සේවා නියුක්තියේ ප්‍රතිඵලයක් වූ යන හුදු කරුණු එකී ගෙවීම්, බදු වලට විෂය වන බවට සැලකිය නොහැකි බවයි. සේවකයා, ආයතනයට සපයන ලද සේවාව සහ වෛද්‍ය ප්‍රතිකාර වලට ලක්වීම සලකා සේවකයා ලද විශේෂ ප්‍රසාද දීමනාව, සේවා නියුක්තියෙන් ලද ලාභයක් නොවන බවට තීරණය කරන ලදී.

ඩාවුඩ්බ්ලොයි එදි දේශීය ආදායම් බදු කොමසාරිස් ජනරාල්

මෙය ප්‍රධාන හවුල් ව්‍යාපාරයේ ලාභ හෝ පාඩු බෙදා ගැනීම සඳහා නොතාරිස්වරයෙකු විසින් සකස් නොකරන ලද හවුල් ව්‍යාපාර ගිවිසුමක් කෘතීම ගනුදෙනුවක් ලෙස හෝ වලංගු එකක් ලෙස සැලකිය හැකිද යන්නට අදාළ වූ නඩුවකි.

මෙම නඩුවට පසුබිම පහත පරිදි වේ.

මෙම නඩුවේදී අභියාචක තර්ක කරන ලද්දේ වෙනත් හවුල් ව්‍යාපාරයකින් ඔහු ලබන කොටස පවුලේ සාමාජිකයින් අතර බෙදා ගැනීමට ඇති කළ හවුල් ව්‍යාපාරයක් ආදායම් බදු පරමාර්ථයෙන් වලංගු හවුල් ව්‍යාපාරයක් වන බවයි.

අබ්ස්බ්ලොයි ඩාවුඩ්බ්ලොයි යන අභියාචනා "අබ්දුල් හසන් ඩාවුඩ්බ්ලොයි" යන හවුල් ව්‍යාපාරයේ හවුල්කරුවන් පස්දෙනාගෙන් එක් අයෙකු වූ අතර ඔහු එහි ලාභයෙන් පහෙන් එක් කොටසකට හිමිකම් කීවේය.

එය තම දරුවන් වෙත ලබාදීම සඳහා ඔහු, ඔවුන් සමඟ එකඟතාවයකට (A1) එළඹී අතර ඉහත කී ව්‍යාපාරයෙන් අබ්ස්බ්ලොයි ඩාවුඩ්බ්ලොයි ලබන ලාභ හෝ පාඩු වලින් පහෙන් එක් කොටසකට ඔවුන් හවුල්කරුවන් වන බවට එමඟින් ඔවුහු එකඟ වූහ. ඉහත කී ව්‍යාපාරයේ අභියාචක සතු වූ දේපළ වන ප්‍රාග්ධනයේ කොටස සහ කීර්තිනාමය තව දුරටත් ඔහුගේම වෙනම වත්කමක් වන බවට ගිවිසුමේ සඳහන් විය. එබැවින් මෙම සාධන පත්‍රයට අදාළ එකම වත්කම වූයේ අභියාචක ලද පහෙන් එකක ලාභය පමණක් විය. දේශීය ආදායම් බදු පනතේ 79(7) වගන්තිය යටතේ ඉහත කී (A1) ගිවිසුම් සහ එයින් කියා සිටින ලද අයිතිවාසිකම් තක්සේරුකරු විසින් ප්‍රතික්ෂේප කරන ලද අතර සම්පූර්ණ පහෙන් එකක ලාභය අභියාචකගේ ආදායම ලෙස තක්සේරු කරන ලද අතර ගිවිසුමේ පාර්ශවකරුවන්ගේ ආදායමක් ලෙස තක්සේරු නොකරන ලදී. දේශීය ආදායම් ජනරාල්වරයාට සහ සමාලෝචන මණ්ඩලයට ඉදිරිපත් කරන ලද අභියාචනා නිෂ්ප්‍රභා කරනු

ලැබිය. සමාලෝචන මණ්ඩලය විභාග කල නඩුවක් වූ බැවින් අභියාචනාධිකරණය විසින් විභාග කළ අතර අභියාචකට එරෙහිව තීරණය කරන ලදී.

අභියාචනාධිකරණයට අනුව එක් හවුල්කරුවෙකුගේ ලාභ පාඩු හැර වෙනත් කිසිවක් බෙදා නොගැනීමේ හුදු අරමුණ ඇති හවුල් ගිවිසුමක් නීතිය අනුව වලංගු විය නොහැකි බව තීරණය කරන ලදී. හරයාත්මක නීතිය පිළිබඳ ප්‍රශ්නයක් පැන නැගුන බැවින් අභියාචනාධිකරණයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වෙත අභියාචනා කිරීමට අභියාචනාධිකරණය අවසරය ලබා දෙන ලදී.

තීරණය කරන ලද්දේ,

- (1) A1 දරන ගිවිසුමේ කෘතිමස හ කල්පිත නොවන බව, එය පවුලේ අය අතර සාදාගන්නා ලද එකක් බවත් එවැනි දෑ අප සමාජය තුළ නිර්ව්‍යාජ සහ පොදු බවය. ගිවිසුම ක්‍රියාවට නංවන ලද බව ගිණුම් මගින් පෙන්වන ලද අතර ලාභය ඒ අනුව බෙදාගෙන තිබුණි. එකී තත්ත්වය ආදායම් බදු පනතේ 79(7) යටතේ ප්‍රතික්ෂේප කළ නොහැකි විය.
- (2) ලාභය පමණක් බෙදා ගැනීමට ඇති කරන ගිවිසුමක් නීතිය අනුව පිළිගන්නා අතර, පාර්ශවයන් අතර වෙනත් හවුල් ව්‍යාපාරයක් මත යැපෙමින් ඇති කර ගන්නා ලද නීතිය සහ ව්‍යාපාරික එකමුතුවල උප හවුල් ව්‍යාපාර යනුවෙන් හුදු පහසුව තකා නම් කරනු ලබන A1 ගිවිසුම පාර්ශවයන් අතර හවුල් ව්‍යාපාරයක් වන අතර එවන් ගිවිසුමක් සිවිල් නීතියේදී මුළුමනින්ම වලංගු වන අතර එසේ හෙයින් දේශීය ආදායම් පනතේ ප්‍රතිපාදන අදාල විය යුතු බව.

වර්තමාන තත්ත්වයේදී මෙහි අදාළත්වය

ඉහත කී වර්ගයේ හවුල් ව්‍යාපාරයන්ට අවසර නොදෙනු පිණිස වර්තමාන දේශීය ආදායම් බදු පනතේ 195 වන වගන්තිය හවුල් ව්‍යාපාරයක් අර්ථ දක්වයි.

“හවුල් ව්‍යාපාරය” යන්නෙන්, ලිඛිතව සටහන් කරනු ලැබ තිබේද යන්න නොතකා, ලාභ ලැබීමේ අරමුණ සඳහා හවුලේ ව්‍යාපාරයක් පවත්වාගෙන යන පුද්ගලයන් හෝ සංස්ථා දෙකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනකින් යුත් සංගමයක් අදහස් වේ.

ඒ අනුව ඉහත කී නඩුවේ සඳහන් ආකාරයේ හවුල් ව්‍යාපාරයක් දේශීය ආදායම් බදු පනත අනුව වලංගු නොවේ.

මහාචාරණ එදී, දේශීය ආදායම් බදු කොමසාරිස්

මෙම නඩුව, ව්‍යාපාරික ස්වරූපය සහිත ගනුදෙනුවක හෝ හුදකලා ගනුදෙනුවක ආදායම හඳුනා ගැනීමට අදාළ නඩුවකි. (අනියම් හෝ නැවත නැවතත් සිදු නොවන ආකාරයේ ගනුදෙනුවක්)

මෙම නඩුවට පසුබිම පහත පරිදි වේ.

මෙම නඩුවේ මහාචාර්ය ය නමය තක්සේරුවට භාජනය වූ තැනැත්තා වූ අතර අක්කර 583 ක තේ වත්ත මිලදී ගැනීමට අත්තිකාරම් ගෙවා කෙටි කාලයකින් ගනුදෙනුව සම්පූර්ණ කිරීමේ වරණය තිබුණි. නමුත් ඔවුන්ට සම්පූර්ණ වතුයාය මිලදී ගැනීමේ මූල්‍ය ශක්තියක් හෝ තම මුදල් වලින් හෝ ණයට ගත් මුදලකින් මිලදී ගැනීමේ චේතනාවක් හෝ නොවීය. ඔවුන් ඉක්මනින් අක්කර 464 ක් සඳහා විකුණුම්කරුවන් සොයා ගත් අතර කොටසක් විකුණා ඉතිරිය රජයට අත්පත් කර ගැනීමට ඉඩ හරින ලදී.

තක්සේරුවට ලක් වූ අය එකී තේ වතු යාය තම තේ කර්මාන්තශාලාවට තේ දළ ලබා ගැනීම සඳහා මිලදී ගැනීමට කැමති වූ බවට තර්ක කලත් තමන්ටම තේ වතු යාය මිලදී ගැනීමේ වරණය සුරක්ෂිත කර ගැනීමට පියවර නොගත් බව පැහැදිලි විය.

අධිකරණය තීරණය කළේ,

- (i) ගනුදෙනුවේ කරුණු සහ තත්ත්වයන් අනුව ගනුදෙනුව වෙළඳාම හෝ ව්‍යාපාරික ස්වභාවයෙන් සිදු විය. ගිවිසුමට එළඹෙන අවස්ථාවේ පැවති චේතනාව අනුව වෙළඳාමේ ස්වභාවය, ව්‍යාපාරික කටයුත්තක් ආරම්භ කිරීමක් විය.
- (ii) සමාලෝචන මණ්ඩලය තක්සේරුවට ලක් වූ පුද්ගලයාගේ චේතනාව පරීක්ෂා කිරීමේදී පිළිගත නොහැකි සාක්ෂි සලකා බැලීම මත හෝ පිළිගත හැකි සාක්ෂි බැහැර කිරීම මත හෝ අදාළ සාක්ෂි හෝ නීතිමය සාක්ෂි ආධාර කර නොගැනීමේ පදනම මත තාර්කික නිගමනයකට එළඹී නැති නිසා අගතිගාමී ව අතර ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට ඇති බලය යටතේ තීරණය නිෂ්ප්‍රභා කර නැවත සලකා බැලීම සඳහා යොමු කරන ලදී.

රාම් ඊශ්වර එදි, දේශීය ආදායම් කොමසාරිස්

මෙම නඩුව, ව්‍යාපාර ස්වභාවයේ ගනුදෙනුවක හෝ හුදකලා ගනුදෙනුවක ආදායම හඳුනාගැනීමට අදාළ වේ. (අනියම් හෝ නැවත නැවතත් සිදු නොවන ආකාරයේ ගනුදෙනුවක්)

මෙම ගනුදෙනුවට අදාළ පසුබිම පහත පරිදි වේ.

මෙම නඩුවේ තක්සේරුවට ලක් වූ තැනැත්තා පෙරකදෝරුවෙකු වූ අතර අළුත්කඩේ ප්‍රදේශයේ තම භාර්යාව සමඟ පදිංචිව සිටින ලදී. වර්ෂ 1951 දී ඔහුගේ ඇලෙක්සැන්ඩර් පෙදෙසේ පර්චස් 433 ක ඉඩමක් රු. 450,000/- ක මුදලකට මිලදී ගැනීම සඳහා එහි ඉඩම් හිමියා වූ තම්බයියා මහත්මිය සමඟ ගිවිසුමකට එළඹුණු අතර නැවත ලබා ගත හැකි රු. 45,000/- ක තැන්පතුවක් ලබා දෙන ලදී. එකී ගිවිසුමට එළඹීමෙන් අනතුරුව ඔවුන් එමඉ ඩම කැබලි 14 කට බෙදන ලදී. ඉන් අනතුරුව ඉන් එක් ඉඩම් කොටසක් තම්බයියා මහත්මියට ලබාදෙන ලද අතර පර්චස් 70 කින් සමන්විත කැබලි දෙකක් සහ මාර්ග අයිතියට වෙන් කළ තවත් කැබලි දෙකක් තක්සේරුවට ලක් වූ පුද්ගලයාගේ බිරිඳට පවරන ලදී. ඉතිරි කැබලි 9 වෙනත් තැනැත්තන්ට විකුණා රුපියල් 66,331 ක ලාභයක් උපයන ලද අතර රු. 87,940 ක් වටිනා පර්චස් 70 ක කැබලි දෙකට රු. 15,275 ක් පමණක් ගෙවන ලදී. තක්සේරුවට ලක් වූ තැනැත්තාගේ දරුවන්ගේ අධ්‍යාපන කටයුතු පහසු කරවා ගැනීමට ශාන්ත බ්‍රිජට් පාසල අසලින් ඉඩමක් මිලදී ගත් බවට අභියාචක ගෙන ආ තර්කය සමාලෝචන මණ්ඩලය ප්‍රතික්ෂේප කරන ලදී.

ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය තීරණය කරන ලද්දේ,

තක්සේරුවට ලක් වූ තැනැත්තාගේ දරුවන්ගේ අධ්‍යාපන කටයුතු පහසු කරවා ගැනීමට ශාන්ත බ්‍රිජට් කන්‍යාරාමය අසලින් මිලදී ගත් බවට ඔහු ගෙන ආ තර්කය සමාලෝචන මණ්ඩලය ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට ගත් තීරණය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ස්ථිර කරන ලදී.

සමාලෝචන මණ්ඩලය පිළිගත් කරුණු මගින් ස්ථාපනය වන්නේ,

- (1) තක්සේරුවට ලක් වූ තැනැත්තා හෝ ඔහුගේ බිරිඳට ඉඩම මිලදී ගැනීමට ප්‍රමාණවත් මුදල් නොතිබුණු අතර තැන්පතුව සඳහා හෝ මුදල් නොතිබී හා ඒවා ණයට ගත් ඒවා විය.
- (2) අදාළ ගනුදෙනුව කෙටි කාලයකින් අවසන් වී තිබුණු බව.
- (3) ක්‍රියාකාරකමට සුදානම් වීමක් සහ සංවිධානගත වීමක් තිබූ බව. (කෙටි කාලයකින් අවශ්‍ය සියළු ක්‍රියාකාරකම් සිදු කර තිබුණි)
- (4) නිදහසට කරුණු වශයෙන් කියා සිටි ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතාවයට සම්පූර්ණ ඉඩම් ප්‍රමාණය විශාලත්වයෙන් වැඩි වීම.
- (5) කෙටි කාලයකින් ඔවුන් සැලකිය යුතු ලාභයක් ලැබීම.

දේශීය ආදායම් බදු කොමසාරිස් එදී. C. S. De සොයිසා

හුදකලා ගනුදෙනුවක් (අනියම් හෝ නැවත නැවතත් සිදු නොවන ආකාරයේ ගනුදෙනුවක්) අවිනිශ්චිත ස්වභාවයේ වන සේ නොවන වෙළඳාමක් වශයෙන් සලකා තීරණය කළ හැකිය යන්නට අදාළ වූ නඩුවකි.

මෙම නඩුවට පසුබිම වූ කරුණු පහත පරිදි වේ.

නාවික හමුදාව ගොඩනගන ලද පසුව තක්සේරුවට ලක් වූ තැනැත්තා හට නොමිලයේම ලබාදෙන ලද ඉදි කිරීමක් (එල්ලනයන්) සහිත ඉඩමක් බැහැර කිරීමට අදාළ ගනුදෙනුවක් හුදකලා ගනුදෙනුවක් බවත් එය අවිනිශ්චිත ස්වභාවයේ වෙළඳ ගනුදෙනුවක් නොවූ බවත් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් තීරණය කරන ලදී.

එහි තොරතුරු පහත පරිදිය.

“වෙළඳාම” - “ව්‍යාපාරය” ක්‍රියාකාරකම නැවත නැවත වීමේ අවශ්‍යතාවය, ආදායම් බදු ආඥාපනතේ 2, 6(1) (h) සහ 6(1) (j) වගන්ති.

තක්සේරුවට ලක් වූ තැනැත්තාගේ භාර්යාව යම් ඉඩම් කොටසක සහ යාබද ඉඩම් වල නොබෙදූ කොටසක හිමිකාරිය වූවාය. යුද්ධය පැවති කාලයේ මෙම ඉඩම් අත්පත් කරගත් නාවික හමුදාව එහි ඒල්ලයන් 10 ක් සහ තවත් ගොඩනැගිලි ඉදි කරන ලදී. තක්සේරුවට ලක් වූ පුද්ගලයා සම අයිතිකරුවන්ගේ අවසරය ඇතිව, මිලදී ගැනීමට සහ අලාභ වන්දි සඳහා ඔවුන්ට ඇති අයිතිය අත්හැරීම වෙනුවෙන් රු. 90,000/- ක මුදලක් ගෙවා එල්ලයන් 9 ක් මිලට ගැනීමේ ගිවිසුමකට එළඹෙන ලදී. තක්සේරුවට ලක් වූ පුද්ගලයා මෙම එල්ලයන් විකිණීම සඳහා දැන්වීම් පලකරන ලද නමුත් එය අසාර්ථක විය. ඔහු මෙම එල්ලයන් විකිණීමෙන් ලැබෙන ලාභයෙන් හතරෙන් කොටසක් ලබාදීමේ එකඟතාව මත සිරිල් ඩී. සොයිසා නැමැති සෙනෙට් සහිතයාගෙන් රුපියල් 45,000/- ක් ණයට ලබා

ගන්නා ලදී. ඉන් අනතුරුව එම ඵලයන් සහ ගොඩනැගිලි විකුණන ලදී. ඒ සඳහා ගිය වියදම්, සිරිල් ඩී. සොයිසා යන අයට ගෙවන ලද ලැබූ ලාභයෙන් හතරෙන් එකක කොටස සහ සම හවුල්කරුවන්ට ගෙවූ මුදල් ප්‍රමාණය අඩු කිරීමෙන් අනතුරුව තක්සේරුවට ලක් වූ පුද්ගලයා ලැබූ ලාභය රු. 144,000 ක් බව තක්සේරු කරනු ලැබීය. 1948/49 ආදායම් බදු වර්ෂය සඳහා තක්සේරුවට ලක් වූ තැනැත්තාගේ 1949 වර්ෂයට ලද ලාභය යටතේ ඉහත කී ලාභය තක්සේරුවට ලක් කරන ලදී. සමාලෝචන මණ්ඩලය 2/3 ක බහුතරයකින් මෙම තක්සේරුවට ඉඩ නොදෙන ලදී. ඒ මත ආදායම් බදු කොමසාරිස්වරයා මෙම නඩුව පවරන ලදී. නීති ප්‍රශ්නය වූයේ ඵලයන් මිලදී ගැනීමේ සහ නැවත විකිණීමෙන්, තක්සේරුවට ලක් වූ පුද්ගලයා ලද රු. 144,000/- ක ලාභය ආදායම් බදු ආඥා පනතේ 6(1) (a) වගන්තිය යටතට ගැනෙන්නේ ද යන කරුණයි.

ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය තීරණය කරන ලද්දේ,

1. මිලදී ගැනීමක් සහ විකිණීමක් "වෙළඳාම" යන පදයේ සීමාව තුළට වැටීමට නම් විකිණීමේ සහ මිලට ගැනීමේ ක්‍රියාවන් යම් ගණනක් නැවත නැවත සිදු විය යුතු බව.
2. "වෙළඳාම" ස්ථාපනය කිරීමට මිලදී ගැනීම සහ විකිණීම් නැවත නැවත සිදුවිය යුතුය යන ප්‍රශ්නය තවදුරටත් සලකා බැලීමේදී "වෙළඳාම" යන පදය "සිදු කරගෙන යන ක්‍රියාකාරකම්" යන පද සමඟ යුග්ම වී ඇති බව.
3. 6(1) (a) වගන්තිය අනුව "ව්‍යාපාරය" යන්නේ අඛණ්ඩව සිදු කරගෙන යන ක්‍රියාකාරකමක් බව, මෙහිදී අභියාචක විසින් සිදු කරන ලද විකිණීමෙන් හුදකලා ගනුදෙනුවක් වන අතර අත්පත් කරගත් ඉඩමේ හිමිකරුවන්ට ලබාදුන් වාසිය ගොඩනැගිලි සමඟ ඉඩම මිලදී ගත් තැනැත්තන්ට ලබා දිය යුතු බව.
4. හුදකලා වූ ගනුදෙනුවක් නැවත නැවත සිදු නොවන නිසා ව්‍යාපාරික ස්වරූපයෙන් යුත් වෙළඳාමක ලක්ෂණ දැකිය නොහැකිය. (මෙම මූලධර්මය රාජාදිකරණ තීරණයක් මගින් අදී තීරණය කර ඇත)

මෙම නඩුවේදී රාජාධිකරණය සමාලෝචන මණ්ඩලයේ තීරණය ස්ථිර කළ අතර ඉහත කරුණු සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරික ව්‍යවස්ථා වල අඩංගු නොවූ නිසා වෙළඳාමක් නොවන බව තීරණය කරන ලදී.

රාජපක්ෂ ඒදී, දේශීය ආදායම් බදු කොමසාරිස්

ඉඩ දිය හැකි ගමන් වියදම් වලට අදාළ නඩුවකි.

මෙම නඩුවේදී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය, තම නිවසේ නිල කාර්යාලය (ව්‍යාපාරික ස්ථානය) පවත්වාගෙන යන ලද අද්විකාද්වරයෙකු තම නිල කාර්යාලය සමන්විත නිවසේ සිට අධිකරණය වෙත යාමේ සහ ඒමේ වියදම්, බදු සඳහා අවසර දිය හැකි වියදමක් ලෙස තීරණය කරනු ලැබීය. එය එක් ව්‍යාපාරික ස්ථානයකින් තවත් ව්‍යාපාරික ස්ථානයකට යාමට සහ ඒමට ගිය වියදමක් බවත් නිවසේ සිට ව්‍යාපාරික ස්ථානයට යාමට සහ ඒමට ගිය වියදමක් නොවන බවටත් තීරණය කරන ලදී.

නඩුවට අදාළ පසුබිම පහත පරිදි වේ.

අභියාචක අද්වකාද්වරයෙකු වූ අතර කොළඹ රොස්මිඩ් පෙදෙසේ පදිංචිව සිටි ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ වෘත්තීයේ නියැලුණු අයෙකි. ඔහු තම නිවසේ නිල කාර්යාලයට අදාළ කුලී මුදල් සහ නිවසේ සිට අධිකරණයට යාමට සහ ඒමට යන වියදම් ගණනයේදී අඩු කරන ලෙස ඉල්ලා සිටින ලදී.

නමුත් සමාලෝචන මණ්ඩලය තර්ක කරන ලද්දේ 10(අ) වගන්තිය අනුව නිවසේ සිට ව්‍යාපාරික ස්ථානයට යාමේ සහ ඒමේ වියදම් ගණනය කිරීමේදී අඩු කළ හැකි ගමනා ගමන වියදම් යන්නට නොවැටෙන බවයි.

ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය තීරණය කරන ලද්දේ,

- (i) අද්වකාද්වරයා තම නිවස සහ නිල කාර්යාලය සහිත පරිශ්‍රයේ සිට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වෙත යාමේදී හට ගන්නා වියදම්, ආදායම් බදු ආඥාපනතේ 10(අ) වගන්තිය යටතේ තම පදිංචි ස්ථානයේ සිට ව්‍යාපාරික ස්ථානයට යාමට යන පිරිවැය යන්නට නොවැටෙන බවයි.
- (ii) ඩෝලර්ටන් විනිසුරුතුමාට අනුව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය යන ස්ථාන අද්වකාද්වරයෙකුගේ ව්‍යාපාරික ස්ථානය නොවේ.

ඩුයිබර්ග් විනිසුරුතුමාට අනුව - අද්වකාද්වරයෙකුගේ නිල කාර්යාලය සහ අධිකරණය යන ස්ථාන ඔහුගේ ව්‍යාපාරික ස්ථාන වේ. එබැවින් ඔහුගේ එක් ව්‍යාපාරික ස්ථානයක සිට තවත් ව්‍යාපාරික ස්ථානයකට ගමන් කිරීම 10(අ) වගන්තිය යටතට නොවැටේ.

ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය සමාගමේ වාසියට තීරණය ලබා දෙන ලදී.

මෙම නඩුවට අදාළ පසුබිම පහත පරිදි ය.

මෙම නඩුවේ හේලිස් සමාගම පාරිභෝගික ද්‍රව්‍ය මිලදී ගැනීමේ සහ අපනයනය කිරීමේ ආයතනයක් ලෙස කටයුතු කල අතර, සේප්පුවේ තබන ලද මුල් සොරුන් විසින් සොරා ගැනීම නිසා පාඩුවක් ලබා රක්ෂණය අඩු කළ පසු අලාභය වියදමක් වශයෙන් ඉල්ලා සිටින ලදී.

පොලීසිය විසින් රු. 23,775/- ක මුදලක් සොයා ගැනීම නිසා පාඩුව රු. 36,150/- කට අඩු වූ අතර රක්ෂණ සමාගම රු. 36,150/- ක මුදලක් වන්දි දීමනාවක් වශයෙන් ගෙවන ලදී.

අධිකරණය තීරණය කරන ලද්දේ,

- (i) "වියදම්" යන්න පුළුල් පරාසයක් ආවරණය කරන අතර ලාභ ඉපැයීමේදී එම පාඩු හට ගෙන ඇති අවස්ථාවක තක්සේරුවට ලක් වන තැනැත්තාගේ ලාභ ගණනයේදී අඩු කල හැකි වියදමකි. නඩු තීරණයට අනුව මෙම නඩුවේදී පාඩුව පහත පදනම මත ඉල්ලීමට ඉඩ දෙන ලදී.

- (ii) පාඩු ද ඇතුළුව වියදම් අඩු කළ හැකිය. එයට ස්කේව්ච්ඡා නොවන පාඩු වියදම් එනම් කොග සහ මුදල් ගං වතුරෙන් හානි වීම, ගිනි සහ සොරකම් කිරීම් ඇතුළත් පාඩු වියදම් ද ඇතුළත් වන බව.
- (iii) ආදායම් ඉපදීමේදී එම පාඩු වියදම් උද්ගත වී තිබිය යුතුය. මෙම නඩුවේදී ව්‍යාපාරික කටයුතු අතර හට ගෙන තිබූ නිසා පාඩු වියදම් වලට ඉඩ දෙන ලදී.
- (iv) පාඩුව කාරක ප්‍රාග්ධනය නියෝජනය කරන අතර එය ස්ථාවර ප්‍රාග්ධනයට අයත් නොවන අතර ප්‍රාග්ධන වියදමක් යන්නට ඇතුළත් නොවේ.

සකසුම: නුවන් සමීර

